

ΠΑΡΙΑΝΑ

Ιστορία,
λαογραφία
της Πάρου και

Αρχαιολογία
Γράμματα Τέχνη
Αντίπαρος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΛΕΒΕΝΤΗ: "Ένας κόσμος και μιά ζωή που άλλαξε (ποίημα).

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΣΑΧΙΝΗ: «Παριανά».

ΝΙΚΟΥ ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗ: "Ο λοχαγός Γεώργιος Β. Γράβαρης, Καθηγητής Σχολής Ευελπίδων και έθνικός ήρωας (μελέτη).

ΓΙΑΝΝΗ Β. ΚΩΒΑΙΟΥ: "Ο Άγιος Άρσένιος μέσα από την ύμνογραφία.

ΖΑΧΑΡΙΑ ΣΤΕΛΛΑ: Παρκιώτικη ρίμα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΑΝΤ. ΑΣΙΜΗ: "Επιστολή του Πατριάρχου ΚΠόλεως Κυρίλλου Στ' για τη Μονή Άγ. Γεωργίου στο Μιεροβίγλι Ναούσης Πάρου.

ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ: Καθολικό διάταγμα του 1777 για τὰ νησιά Νάξο, Πάρο και Άντίπαρο.

ΠΑΝ. Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: "Από την δράσιν του Παν. Δ. Δημητρακοπούλου (β', τελευταίο).

ΝΙΚ. ΝΤΡΑΜΟΥΝΤΙΑΝΟΥ: Πάρο (ποίημα).

ΟΘΩΝΑ ΚΑΠΑΡΗ: "Εθιμα και Παραδόσεις στη Νάουσα Πάρου τις ημέρες του Δωδεκαημέρου (μελέτη).

ΜΑΡΙΑΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑ — ΓΑ.Ι.ΤΑΝΤΖΗ: "Ένα ταξίδι που δέν έχω κάνει...

ΝΙΚΟΥ ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗ: "Αναμνήσεις από τόν χειμώνα (β', τελευταίο).

ΧΡΟΝΙΚΑ: Προσωπικότητες (άρχιμ. π. Διονύσιος Καλάργυρος) — Νέα θιβλία — "Έγραψαν για τὰ «Παριανά», κ.ά.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ — ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

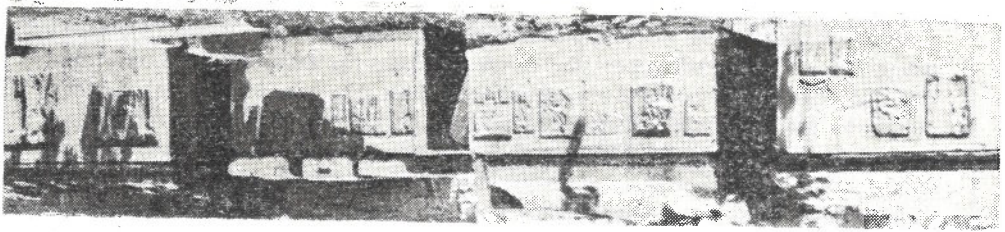
ΝΙΚΟΣ ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ

ΈΝΑΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΠΑΡΙΑΝΟΣ

Έπιστήμων και έθνικός ήρωας

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β. ΓΡΑΒΑΡΗΣ με τη στολή του ύπολοχαγού (από το Παράρτημα της έφ. «Άθηναι», 4 Φεβρουαρίου 1908, σελ. 87). Βλ. σχετικά στο τεύχος τουτού.

ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1777 ΓΙΑ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΝΑΞΟ, ΠΑΡΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΑΡΟ

Καί πάλι τὰ «Παριανά», ἔχουν τή χαρά νά παρουσιάσουν ἕνα ἀνέκδοτο ἔγγραφο ἀπό τήν πλούσια συλλογή τοῦ φίλου τοῦ περιοδικοῦ μας καί ἱστορικοῦ τῆς Σίφου κ. Σίμου Μ. Συμεωνίδη, τόν ὁποῖο εὐχαριστοῦμε θερμότατα γιά τήν συνεργασία του αὐτή.

Πρόκειται γιά «δημόσιο διάταγμα», γραμμένο στή Μάλτα, στίς 2 Αὐγούστου 1777 ἀπό τόν ἱππότη τῆς Μάλτας φράτερ Ἐμμανουήλ DE ROHAN, Ἐπιστάτη τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ καί ἀπευθύνεται πρὸς ἐκείνους «πού ἀρματάνουν πλοῖα μέ τή σημαία μας ἢ μέ χριστιανική σημαία μέ σκοπὸ νά καταπολεμήσουν τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἁγίας Πίστης μας», μέ τὴν ἐπιθυμία νά μὴ τολμήσουν νά προξενήσουν κακὸ στους χριστιανοὺς κατοίκους τῶν νησιῶν μας, ἰδιαίτερα δὲ τῆς Νάξου, τῆς Πάρου καί τῆς Ἀντιπάρου καί ἀκόμη νά μὴ θίξουν (καί ἴσως γι' αὐτό, περισσότερο, ἐκδίδεται τὸ ἔγγραφο τοῦτο) «τὸ πρόσωπο καί τὴν περιουσία τοῦ Νικολάου Μαυρογένη, τοῦ τόσο εὐεργετικά διακειμένου πρὸς τὸν Καθολικισμό». Εἶναι ὁ γνωστὸς δραγουμάνος τοῦ Τουρκικοῦ Στόλου (1770 - 1786) καί ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας (1786 - 1790), πού ὅπως φαίνεται στὸ διάταγμα ὑπῆρξε φίλος τῶν Καθολικῶν καί εἶχε μεγάλη ἐπιρροή στὸν κόσμον τοῦ Αἰγαίου, δηλ. τέλειος διπλωμάτης, πανίσχυρος πολιτικὸς ἄνδρας πού ἐλισσόταν καί κινούταν μεταξύ Τούρκων καί Καθολικῶν.

Γιά τὴν προσωπικότητα τοῦ Νικολάου Μαυρογένη, πού εἶχε θέβαια καί τὰ μελανὰ τῆς σημεία, ἔχουν ἀσχοληθεῖ πολ-

λοὶ Ἕλληνες καί ξένοι ἱστορικοί· τὸ γεγονός πάντως, εἶναι ὅτι γιά τὴν Πάρο, τὸν τόπο καταγωγῆς του, ὑπῆρξε ἕνας εὐεργέτης (Ν. Χ. Ἀλιπράντη, Ἁγιος Ἀντώνιος Μιαρπήσισης Πάρου, 1975, σελ. 42 - 43 — Τοῦ ἴδιου Πάρου καί Ἀντιπάρου, γ' ἔκδ. 1978, σελ. 39, 49), ἐνῶ ἴδιος δραγουμάνος συνετέλεσε στὴν χορήγηση ἀμνηστίας στους νησιῶτες, ἀλλὰ καί στὴ σωτηρία τῶν Ψαριανῶν ἀπὸ θέβαιη καταστροφή, τὴν ἐποχὴ τῶν Ὀρλωφικῶν (1770 - 1774), κ.ἄ.

Τὸ περίφημο Τάγμα τῶν Ἴπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ εἶχε ἰδρυθῆ τὸ 1048, τὰ δὲ μέλη του ἦταν συγχρόνως θρησκευτικοὶ λειτουργοί, πολεμιστὲς καί ἄρωγοι τῶν καταδυναστευμένων καί τῶν ἀσθενῶν. Γιά 213 χρόνια ἠδρευστὴ στὴ Ρόδο, ὕστερα, διωγμένο ἀπὸ τὸν Σουλτάνο Σουλεϊμάν τὸ 1522 ἐγκαταστάθηκε στὴ Μάλτα, ἀπὸ ὅπου ἐξακολουθοῦσε τοὺς ἀγῶνες του κατὰ τῶν Τούρκων· δὲν ἔπαυε ὅμως νά ἔχει τίς βλέψεις του σὲ κάποιον νησί τοῦ Αἰγαίου «ἵνα ἀπὸ πλησιεστέρως θάσσεως ὀρμώμενον — γράφει ὁ Δημ. Πασχάλης (Οἱ ἱππῶται τῆς Μάλτας, «Ἡμερολόγιον τῆς Μεγ. Ἑλλάδος» 1932, σελ. 236) — μάχηται ἀποτελεσματικώτερον κατὰ τῶν ἀδιαικτων ἐχθρῶν τῆς χριστιανοσύνης τῶν ἀπίστων, ὡς τότε ἀπεκαλοῦντο οἱ Τούρκοι». Μετὰ τὸ 1798, ὅταν ὁ Μέγας Ναπολέων κατέλαβε τὴ Μάλτα, οἱ Ἴππότες κατέφυγαν στὴ Ρώμη, στὴ Φερράρα καί στὸ Παρίσι, ὅπου ἀγωνίζονταν νά ἐγκατασταθοῦν σὲ κάποιον ἑλληνικὸ νησί, ὅπου θὰ ἀναστήλωναν «καί πάλιν τὴν τουρκομάχον σημαίαν των».

Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν καθολικῶν τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ γιὰ τὰ νησιά μας, καὶ ξεχωριστὰ γιὰ τὴ Νάξο, τὴν Πάρο καὶ τὴν Ἀντίπαρο (ποῦ παλαιότερα, τὸν 17ο αἰώνα, εἶχαν δοκιμασθῆ ἀπὸ πειρατικὲς ἐπιδρομὲς) εἶχε ἤδη ἐκδηλωθῆ ἀπὸ τὸν 18ο αἰώνα (ἀπέδειξε τὸ «διάταγμα» ποῦ δημοσιεύουμε), γιὰ νὰ κορυφωθῆ τὸ 1823, ὅταν τότε οἱ Ἰππότες τῆς Μάλτας ζητοῦσαν νὰ καταλάβουν τὰ νησιά καὶ νὰ κυριαρχήσουν «τοῦ Μικροῦ Ἀρχιπελάγους τοῦ ἀποτελουμένου ἐκ τῶν νήσων Νάξου, Πάρου, Ἀντιπάρου καὶ Σίφνου». Σύμφωνα μὲ κείμενο τοῦ φιλέλληνα Γάλλου συνταγματάρχη Ζουρνταίν «Ἡ Πάρος εἶνε ἡ καταλληλοτέρα τοῦ Ἀγίου Πελάγους πρὸς ἐγκαθίδρυσιν ἡμῶν, συνενουμένων μετ' αὐτῆς καὶ τῶν νήσων Σίφνου, Ἀντιπάρου καὶ Νάξου» (Δ. Πασχάλη, ὁ.π., σελ. 254).

Στὴ δράση τῶν καθολικῶν πειρατῶν, ποῦ τοὺς 17ο καὶ 18ο αἰῶνες εἶχαν μεγάλες ἐπιτυχίες κατὰ τῶν Τούρκων καὶ βοηθοῦσαν τοὺς ὀμοδόξους τους, ἀναφέρεται τὸ βιβλίο τοῦ Περ. Ζερλέντη: «Ἱστορικὰ σημεῖωματα ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν ἐν Νάξῳ Καπουκίνων» (1922). Βλ. καὶ Νικ. Κεφαλληνιάδης: Πάρος, τὸ ἀραξοβόλι τῶν πειρατῶν, «Παριανά» Ε' 14, Ἰαν. 1984, σελ. 37 - 47 καὶ 15, Μάϊος 1984, σελ. 100 - 112.

N. X. A.

* * *

Τὸ δάταγμα τοῦ Ἰππότη τῆς Μάλτας Ἑμμανουὴλ DE ROHAN, ποῦ ἐκδίδεται ὕστερα ἀπὸ αἰτήσεις τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νάξου GIOVANNI BATTISTA CRISPI, εἶναι τὸ ἀκόλουθο:

Ἐγώ, φράτερ EMMANUEL DE ROHAN, χάριτι Θεῆς, ἐκ τοῦ πανιέρου φιλοξένου Οἴκου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολύμων, Στρατιώτης καὶ ταπεινὸς Ἐπιστάτης τοῦ Ἁγιοταφικοῦ Τάγματος, πτωχὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ Φύλαξ, πρὸς ὄλους καὶ πρὸς καθέναν στὰ χέρια τῶν ὀπῶν ἤθελε περιέλθει τὸ παρὸν δημόσιο Διάταγμα, κάθε εὐτυχία. Γνωστοποιεῖται ἡ ἐπιθυμία ὁπως, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι

Ὁ Νικόλαος Μαυρογένης (Ἱστορικὸ καὶ Ἐθνολογικὸ Μουσεῖο). Τῆ φωτογραφία πρόσφερε ὁ πάντοτε εὐγενικὸς καὶ φίλος τοῦ νησιοῦ μας κ. Ἀναστάσιος Ἀντωνόπουλος, πρέσβυς ἑ.τ., τὸν ὁποῖο εὐχαριστοῦμε.

ἀρματώνουν πλοῖα μὲ τὴ Σημαία μας ἢ μὲ χριστιανικὴ Σημαία μὲ σκοπὸ νὰ πολεμήσουν τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἁγίας Πίστης μας, μὴ τοιμήσουν νὰ προξενήσουν κακὸ στοὺς κατοίκους τῶν νήσων ποῦ λατρεύουν τὴ δική μας Χριστιανικὴ Θρησκεία ἀντίθετα δηλώνεται ὅτι ἔχουν ὑποχρέωση νὰ προσφέρουν κάθε δυνατὴ βοήθεια καὶ προστασία. Δὲν παραλείπουμε νὰ πληροφορήσουμε καθέναν ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἐξοπλίζουν πλοῖα ὅτι δὲν συγχωρεῖται παράβαση τῶν ἐντολῶν μας καὶ ἀμέλεια ἀπὸ τὴν παραγγελλόμενη ἀπὸ τὸν τιμημένον καὶ Καθολικὸ Ἀρχηγὸ ὑποχρέωση (γιαυτὸ δὲν ἐπιτρέπεται) νὰ κάνουν τὴν ἀπερισκεψία νὰ ἐνοχλήσουν καὶ νὰ βλάψουν τὰ εἰρημμένα νησιά ποῦ βρίσκονται μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας μάλιστα δὲν νοεῖται οὔτε κα-

τὰ λάθος ζημιόγυος ἐνέργεια ἰδιαίτερα γιὰ τὰ νησιά Νάξο, Πάρο καὶ Ἀντιπάρου γιὰ τὰ ὁποῖα, ὕστερα ἀπὸ αἰτήσεις τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ναξίας GIOVANNI BATISTA CRISPI, ἐκδίδεται τὸ κατεπεῖγον αὐτὸ Διάταγμα τὴν ἀμεση ἐφαρμογή του ἀναθέτουμε στὸν εὐπειθέστατο καὶ ἀξιοσέβαστο καπετὰν Γενεράλε καὶ στὸν Τοποτηρητὴ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τῆς Θρησκείας μας στὴ θάλασσα καὶ σὲ ὄλους καὶ στὸν καθένα πλοίαρχο τῶν λοιπῶν πλοίων καὶ σκαφῶν ποὺ ταξιδεύουν στὰ νησιά αὐτῆς τῆς περιοχῆς ἐπὶ σκληροτάτῃ ποινῇ, ἐάν ἤθελαν, εἴτε ἀμέσως, εἴτε ἐμμέσως καὶ ὑπὸ οἰονδῆποτε πρόσχημα, ἀνησυχῆσουν, ἐνοχλήσουν ἢ ζημιώσουν τοὺς καθολικοὺς Ἑλληνες ἢ Λατίνους τῶν ἀνωτέρω νησιῶν Ναξίας, Πάρου καὶ Ἀντιπάρου καὶ ἰδιαίτερα τὸ πρόσωπο καὶ τὴν περιουσία τοῦ Νικολάου Μαυρογένῃ, τοῦ τόσο εὐεργετικά δίκαιου πρὸς τὸν Καθολικισμό. Ἐπισημαίνεται ἐπὶ πλέον ὅτι θὰ λογοδοτήσουν αὐστηρὰ γιὰ κάθε ἐχθρική πράξη καὶ βίαιη ἐνέργεια ποὺ ἤθελαν ὅποτεδήποτε ἐπιχειρήσει ἐναντίον τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ ἀνωτέρω Μαυρογένῃ ἢ ἐναντίον ἄλλων κατοίκων τῶν προειρημένων νησιῶν γιὰ τοὺς ὁποῖους ἀξιῶνεται ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες μας, πέραν τοῦ σεβασμοῦ, καὶ ἢ προστασία τῆς ὑπόληψης ποὺ ἐπιτόπια ἐ-

πιδεικνύουν στὴν Ἁγία Καθολικὴ Πίστη.

Προκειμένου, ὅθεν, νὰ ὑπάρξει ἄμεσο σχετικὸ ἀποτέλεσμα ἀπὸ τοὺς πλοίαρχους τῶν πολεμικῶν σκαφῶν ὑπὲρ τοῦ ἀνωτέρω Νικόλα Μαυρογένῃ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καθολικῶν καὶ λατίνων, κατοίκων τῶν νησιῶν Ναξίας, Πάρου καὶ Ἀντιπάρου (ὄχι ὅμως καὶ τῶν ἄλλων, ἐχθρῶν καὶ κατὰ τὸ ὄνομα Χριστιανῶν), ἐπιτρέπεται ἡ χρησιμοποίηση καὶ ἐπίδειξη τοῦ παρόντος Διατάγματος. Ἐπίσημα καὶ ἐνσφράγιστα ἀντίγραφά του ἐπιθυμοῦμε νὰ ἐκδίδονται ἀπὸ τὸν προαναφερθέντα σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ναξίας, ἀνανεούμενα ἀπὸ ἔτος σὲ ἔτος καὶ ἔχοντα πλήρη καὶ ἀδιαφιλονίκητη ἐγκυρότητα.

Εἰς πίστωση τυπώνεται ἡ μαγιστρική μας θεῶλλα ἐπάνω σὲ κερί.

Ἐξεδόθη στὴ Μάλτα, στὸ μοναστήριό μας, στίς 2 Αὐγούστου 1777.

Κατεχωρήθη στὴν Καντσελλαρία
FRA LUDOVICUS D' ALMEYDA
ὕποκαντσελλάριος

(Βατικανό — Ἀρχεῖα PROPAGANDA
FIDE SACRA, Φακ. SCRIT. NON
RIFER. No 21, σελίδες 312α - 314α).

μετάφραση ἀπὸ τὰ Ἰταλικά :
ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ